

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

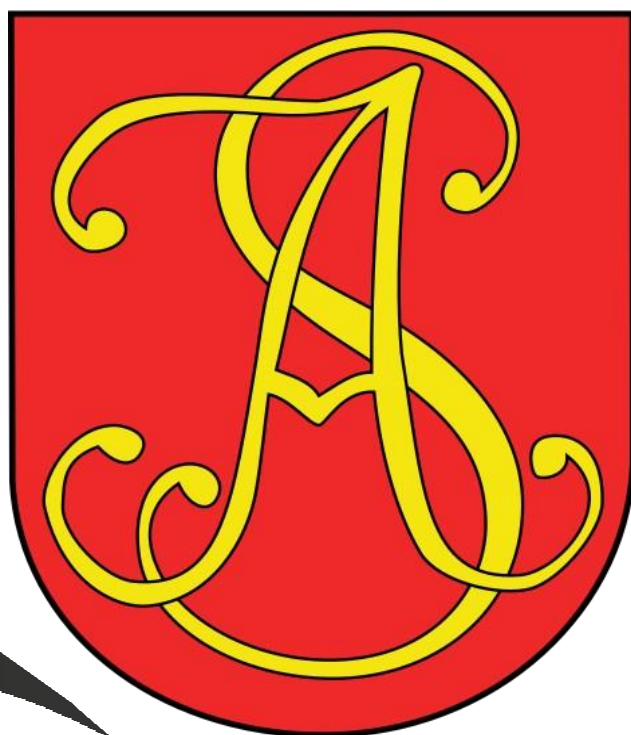

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

LOKALNY PLAN ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH DLA GMINY ANDRYCHÓW na lata 2026-2029

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
I. CZĘŚĆ PIERWSZA - część diagnostyczna.....	4
1. Charakterystyka Gminy Andrychów	4
1.1 Uwarunkowania geograficzne... ..	4
1.2 Uwarunkowania demograficzne	4
1.3 Specyficzne uwarunkowania Gminy Andrychów	5
2. Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Andrychów.....	10
3. Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego w zakresie realizowania usług społecznych	11
4. Analiza zasobów systemu, a także organizacji społecznych i podmiotów komercyjnych w zakresie realizacji usług społecznych... ..	14
5. Problemy i wyzwania społeczne występujące na terenie działania samorządu... ..	22
6. Wnioski z diagnozy potrzeb społecznych.....	24
II. CZĘŚĆ DRUGA - część programowa.....	26
1. Tabela Celów i szacowanych kosztów.....	27
2. Tabela wskaźników.....	36
3. System monitorowania realizacji lokalnego planu rozwoju usług społecznych Gminy Andrychów.....	38
Podsumowanie.....	40

WPROWADZENIE

Gmina Andrychów stoi dziś przed szeregiem wyzwań i szans wynikających z dynamicznych przemian społecznych, demograficznych oraz gospodarczych. Zmieniająca się struktura ludności, proces starzenia się społeczeństwa, rosnące oczekiwania mieszkańców w zakresie jakości życia sprawiają, że rozwój usług społecznych staje się jednym z kluczowych obszarów lokalnej polityki. Niniejszy Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych (LPRUS) jest dokumentem wdrożeniowym, mającym na celu realizację celów zawartych w dokumentach strategicznych oraz potrzeb wynikających z diagnozy problemów społecznych Gminy Andrychów.

Celem planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym, zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Jego celem jest stworzenie spójnego, dostępnego i efektywnego systemu wsparcia, który będzie odpowiadał na potrzeby różnych grup społecznych – dzieci i młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, rodzin, osób w kryzysie psychicznym i w kryzysie bezdomności. Korzyściami dla gminy wynikającymi z posiadania planu są:

- uporządkowane, celowe i trafne działania w zakresie rozwoju usług społecznych,
- wyznaczenie priorytetów rozwojowych dla usług,
- umożliwienie dostępu do środków regionalnych UE,
- umożliwienie dostępu do programów celowych Rządu RP.

Niniejszy dokument został opracowany w sposób partycypacyjny, z udziałem podmiotów i osób zainteresowanych procesem rozwoju usług społecznych na terenie Gminy Andrychów. Interesariusze procesu wskazywali problemy społeczne i istotne działania mające na celu zabezpieczenie istniejących deficytów w zakresie realizacji usług społecznych na rzecz mieszkańców gminy. W trakcie tworzenia dokumentu odbywały się spotkania, konsultacje, badania oraz uzgodnienia. Dokument powstał w oparciu o rekomendowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie „OGÓLNOPOLSKIE RAMOWE WYTYCZNE TWORZENIA LOKALNYCH PLANÓW DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH”, przy współpracy ekspertów Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie. Realizacja planu przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Andrychów, zwiększenia ich bezpieczeństwa socjalnego oraz budowy bardziej solidarnej i włączającej społeczności lokalnej. Dokument ten stanowi fundament dla dalszych działań rozwojowych w obszarze usług społecznych, odpowiadając na współczesne i przyszłe potrzeby mieszkańców.

CZĘŚĆ PIERWSZA -CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. Charakterystyka Gminy Andrychów

1.1 Uwarunkowania geograficzne

Gmina Andrychów znajduje się w województwie małopolskim, w powiecie wadowickim. Jest to gmina miejsko-wiejska, której centrum stanowi miasto Andrychów. Położona jest na południowym zachodzie Polski, u podnóża Beskidów, co zapewnia atrakcyjne warunki przyrodnicze i dostęp do terenów rekreacyjnych. Gmina Andrychów obejmuje miasto Andrychów oraz kilka miejscowości wiejskich, tj.: Sułkowice-Lęg, Sułkowice – Bołęcinę, Rzyki, Zagórnik, Targanice, Brzezinkę, Inwałd oraz Roczyny. Gmina Andrychów graniczy z gminami: Wieprz, Wadowice, Stryszawa, Ślemień, Łękawica, Porąbka i Kęty.

1.2 Uwarunkowania demograficzne

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 415,9 osób/km² (w powiecie 243,2 osoby, w województwie 226,0 osób). Populacja mieszkańców sukcesywnie maleje. Liczba mieszkańców Gminy Andrychów na koniec 2020 r. wynosiła 42 585, natomiast według stanu na 31.12.2025 r., liczba ludności wyniosła 40 799 – K: 51%, M – 49%), co oznacza spadek o 2 059 osób.

Tabela 1. Struktura demograficzna Gminy Andrychów

Płeć/wiek	Kobiety	Mężczyźni
0-18	3948	4160
19-64	12055	12 437
65-70	1700	1382
71-75	1245	843
76-80	921	547
81-85	555	266
86-90	368	148
91-94	115	42
95 i powyżej	57	10
SUMA:	20 964	19 835

Źródło: Dane UM w Andrychowie

1.3 Specyficzne uwarunkowania Gminy Andrychów

→ **Położenie oraz warunki przestrzenne i przyrodnicze**

Gmina ma charakter miejsko-wiejski i leży na styku Pogórza Śląskiego oraz Beskidu Małego. To powoduje duże zróżnicowanie rzeźby terenu: północ jest bardziej dogodna dla zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej, natomiast południowa część ma charakter bardziej górski, leśny i turystyczny. Taki układ ogranicza intensywną urbanizację części obszaru, ale jednocześnie zwiększa atrakcyjność krajobrazową i rekreacyjną.

→ **Położenie komunikacyjne**

Jednym z najważniejszych uwarunkowań rozwojowych jest położenie między dużymi ośrodkami: Kraków, Bielsko-Biała i aglomeracją śląską. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że niedaleko znajdują się dwa lotniska: Kraków - Balice i Katowice – Pyrzowice.

→ **Dziedzictwo gospodarcze**

Andrychów historycznie rozwijał się jako ośrodek przemysłowy, szczególnie włókienniczy i maszynowy. Transformacja gospodarcza po 1989 roku osłabiła rolę dużych zakładów przemysłowych, co wymusiło przechodzenie w kierunku bardziej rozproszonej przedsiębiorczości lokalnej, sektora usług i nowych terenów aktywności gospodarczej. To nadal silnie wpływa na lokalny rynek pracy i strukturę gospodarczą.

→ **Potencjał turystyczny**

Położenie u podnóża Beskidu Małego daje gminie wyjątkowe możliwości rozwoju turystyki pieszej, rowerowej, weekendowej i agroturystyki. Jednym z ważniejszych kierunków jest stopniowa zmiana wizerunku gminy — z przemysłowego na rekreacyjno-turystyczny.

→ **Uwarunkowania społeczne i demograficzne**

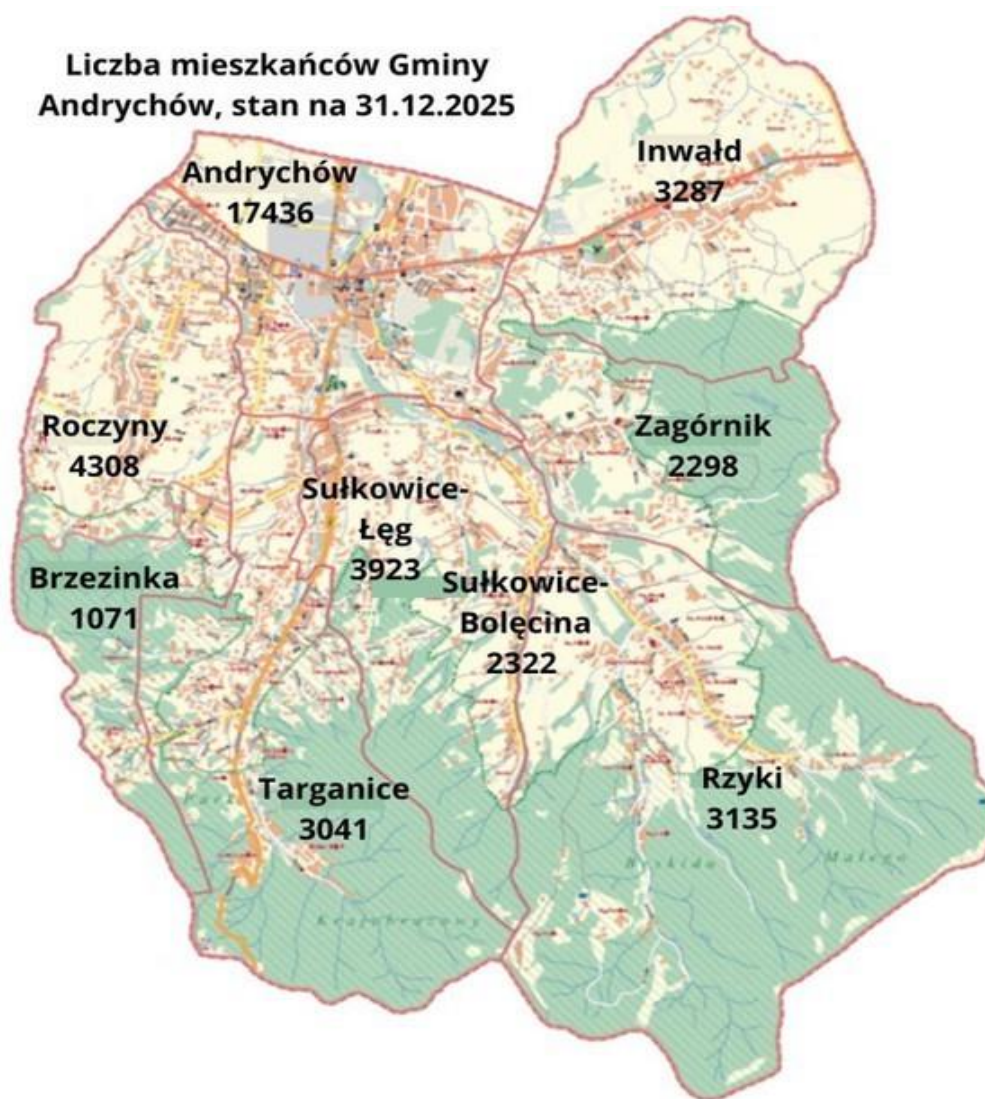
Wśród wyzwań wskazywane są procesy starzenia się ludności, emigracja części mieszkańców oraz potrzeba wzmacniania aktywności społecznej. Dla gminy istotne jest więc utrzymanie atrakcyjności osiedleńczej, rozwój usług publicznych i tworzenie warunków do zatrzymania młodszych mieszkańców. Społeczeństwo w Gminie Andrychów podobnie jak w większości gmin w Polsce jest społeczeństwem starzejącym się.

W Gminie Andrychów:

- dzieci i młodzież do lat 18 stanowią **19,87 %** ogółu ludności,
- osoby powyżej 65 roku życia **21 %** ogółu ludności.

Należy zwrócić uwagę, iż 1561 osób zamieszkałych w Gminie Andrychów ukończyło co najmniej 81 rok życia, a według ekspertów Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz literatury przedmiotu, w przypadku osób powyżej 80 roku życia ryzyko niesamodzielności szacuje się na poziomie 20% populacji. Przyjmując zaś wskaźnik dotyczący wsparcia w formie opieki długoterminowej w krajach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) (śr. 12 % osób powyżej 65 r.ż. korzysta z takiej opieki), szacować można, że w Gminie Andrychów zamieszkuje 8568 osób >65 r.ż.) ok. 1028 osób powinno korzystać z różnych form wsparcia. Poniżej przedstawiono strukturę ludności w podziale na miasto Andrychów i sołectwa na dzień 31 grudnia 2025r.

Obraz 1. Struktura ludności w podziale na miasto Andrychów i sołectwa na dzień 31.12.2025r.

Źródło: UM w Andrychowie

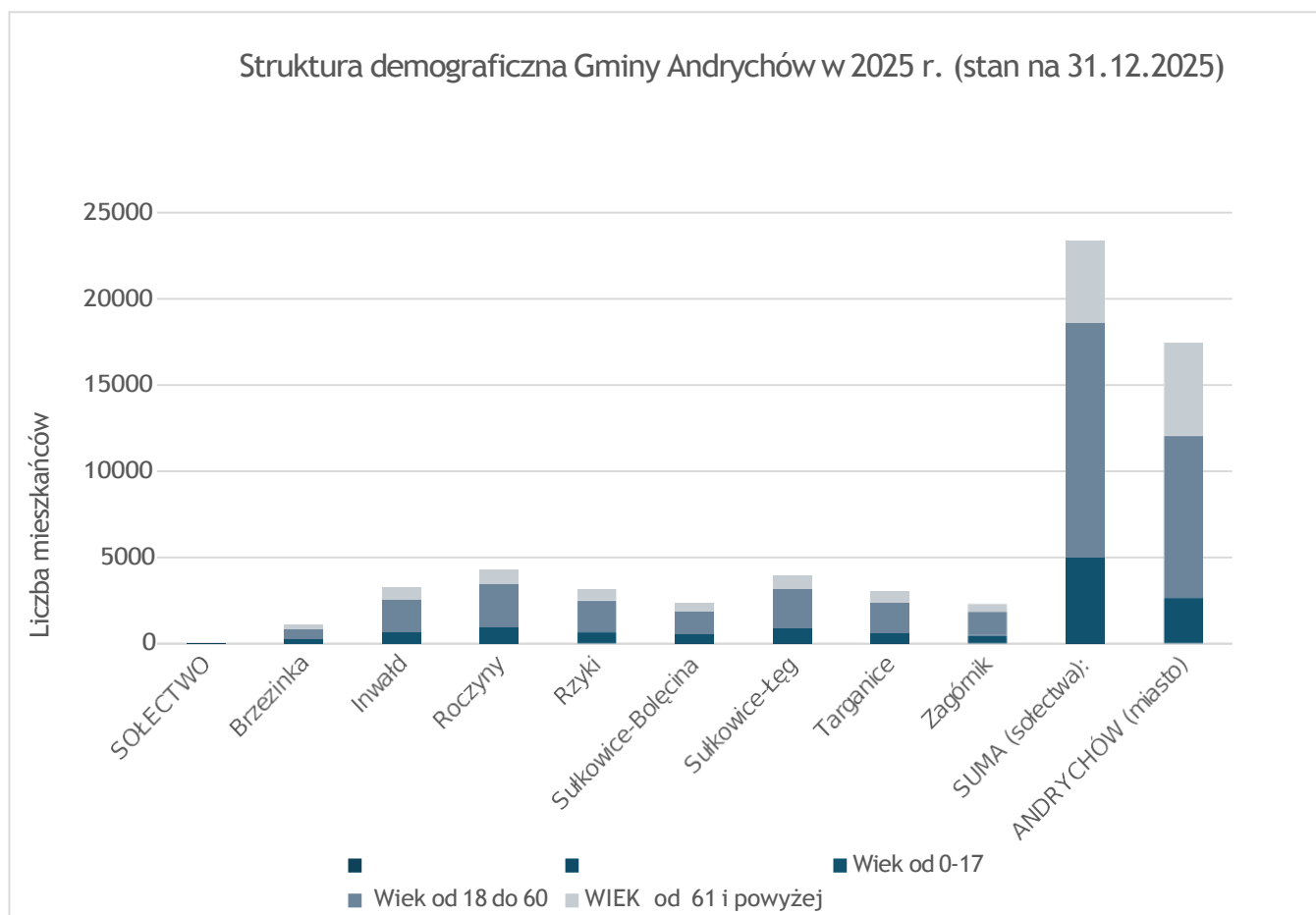
W Gminie Andrychów odnotowuje się ujemny przyrost naturalny. Liczba urodzeń w 2025 r. wyniosła 227 przy 440 zgonach, choć w obu przypadkach zauważalny jest ogólny spadek (liczba urodzeń w 2020 r. wyniosła 390 a liczba zgonów 561). Analizując zachodzące w Gminie Andrychów zmiany demograficzne zauważa się systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji gminy oraz ujemny przyrost naturalny. Ludność gminy starzeje się, co wiąże się z potrzebą dostosowania polityki społecznej gminy do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Tabela 2. Struktura demograficzna Gminy Andrychów – poszczególne miejscowości

Struktura demograficzna Gminy Andrychów w 2025 r. (stan na 31.12.2025)			
Obszar	Wiek od 0-17	Wiek od 18 do 60	Wiek od 61 i powyżej
SOŁECTWO			
Brzezinka	244	594	233
Inwałd	637	1926	724
Roczyny	905	2558	845
Rzyki	672	1797	666
Sułkowice-Bolęcina	557	1302	463
Sułkowice-Lęg	887	2288	748
Targanice	604	1791	646
Zagórnik	468	1386	444
SUMA (sołectwa):	495 2	1364 2	4769
ANDRYCHÓW(miasto)	265 3	9383	5400
RAZEM	760 5	2302 5	1016 9

Źródło: Dane UM w Andrychowie

Wykres nr 1 . Struktura demograficzna Gminy Andrychów w 2025r.

Źródło: opracowanie własne

Najwyższy odsetek dzieci i młodzieży do ogólnej liczby mieszkańców danego sołectwa zamieszkuje Sułkowice – Bolecina (23,99%), Sułkowice- Łęg (22,61%), Brzezinka (21,16%), najniższy udział mieszkańców do 17 r. ż odnotowuje miasto Andrychów (15,22%). Natomiast najwyższy udział osób starszych w wieku poprodukcyjnym (61+), odnotowuje się w: Andrychowcie (36,71%), sołectwach: Brzezinka (22,21%), Inwałd (22,03%), Rzyki i Targanice (po 21,24%). Najniższy udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (61+) odnotowuje Sułkowice-Łęg (19,06%)

→ Bezrobocie

Istotnym elementem planowania usług społecznych jest kwestia bezrobocia. Zagadnienia związane z problematyką bezrobocia, rynku pracy oraz ekonomii społecznej stanowią jeden z kluczowych obszarów diagnozy sytuacji społecznej Gminy Andrychów. Jak wynika ze statystyk wadowickiego Powiatowego Urzędu Pracy (PUP), liczba bezrobotnych - tak w skali całego regionu jak i Gminy Andrychów - wzrosła w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy. Na koniec marca 2025 r. w Andrychowie bez pracy pozostawało 617 osób, podczas gdy przed rokiem było ich 547. W sołectwach bez pracy pozostaje 680 osób wobec 649 w analogicznym okresie 2025 r. Podobny trend można zaobserwować w skali całego powiatu wadowickiego. Co ciekawe, prócz wzrostu bezrobocia nastąpiła również zmiana w jego strukturze. Jeszcze rok temu większość na listach Powiatowego Urzędu Pracy stanowiły w Gminie Andrychów kobiety. Obecnie ponad 50 proc. to mężczyźni. W Andrychowie jest ich 316, a w sołectwach odpowiednio 366. PUP w Wadowicach oferuje 95 miejsc pracy (stan na 9 kwietnia 2026 r.) w samym tylko powiecie wadowickim oraz propozycje ogólnopolskie i pracy zagranicznej.

2. Diagnoza sytuacji osób korzystających z pomocy społecznej w Gminie Andrychów

W Gminie Andrychów z pomocy społecznej w 2025 roku korzystało 1079 osób, co stanowiło 2,64 % wszystkich mieszkańców gminy. W stosunku do 2024 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 11 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 12 rodzin. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 345 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2024 o 4 osoby.

W Gminie Andrychów najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez ośrodek pomocy społecznej w 2025 roku było kolejno: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, alkoholizm. 93% wszystkich udzielonych przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń stanowią świadczenia niepieniężne (45 223), 7% stanowią zaś świadczenia pieniężne (3 468). W 2025 r. z usług opiekuńczych świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie skorzystały 163 osoby. Ośrodek nie świadczył specjalistycznych usług opiekuńczych (w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi). W porównaniu do lat poprzednich znacząco wzrosła liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego. W 2025 r. z poradnictwa skorzystały 93 rodziny. Odpłatność gminy za pobyt w domach pomocy społecznej w roku 2025 dotyczyła 66 osób i wynosiła 3 734 760,85zł. W roku 2025 w gminie zatrudnionych było 4 asystentów rodziny, jednak łącznie w trakcie roku zadania asystenta rodziny realizowało 5 osób, które wsparciem objęły 74 rodziny, w tym 120 dzieci. Wsparcie dla mieszkańców stanowią również funkcjonujące w strukturach Ośrodka: mieszkanie treningowe, Noclegownia dla osób bezdomnych , Andrychowski Klub Seniora, czy też Klub Integracji Społecznej.

3. Analiza dokumentów strategicznych samorządu i aktów prawa miejscowego w zakresie realizowania usług społecznych

Analiza dokumentów strategicznych gminy oparta jest o metodologię wskazaną w krajowej polityce publicznej jaką jest „Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)”, przyjęta Uchwałą NR 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. Przedmiotowa analiza będzie skupiała się przede wszystkim na pięciu grupach odbiorców usług społecznych, tj.: osobach starszych, dzieciach, w tym dzieciach z niepełnosprawnością, osobach z niepełnosprawnościami, osobach w kryzysie psychicznym oraz osobach w kryzysie bezdomności.

W Gminie Andrychów zostały przyjęte następujące dokumenty strategiczne oraz raporty, które swym zakresem obejmują realizację usług społecznych:

- „*Strategia Rozwoju Gminy Andrychów na lata 2021-2027*”, przyjęta Uchwałą nr XXXIII-248-21 Rady Miejskiej w Andrychowie z dnia 29 kwietnia 2021 r.;
- „*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027*”, stanowiąca Załącznik do Uchwały nr XXX-226-20 Rady Miejskiej w Andrychowie z dnia 17 grudnia 2020 r.;
- „*Raport o Stanie Gminy Andrychów za 2025 rok*”;
- „*Ocena zasobów pomocy społecznej*” za rok 2025 sporządzona przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie.

Analiza powyższych dokumentów strategicznych pozwala na stwierdzenie, że już wizja gminy zawarta w „Strategii Rozwoju Gminy Andrychów na lata 2021-2027”, która brzmi: *„Gmina Andrychów zaspokaja potrzeby wszystkich mieszkańców poprzez prowadzenie świadomych i skoordynowanych polityk sektorowych kierowanych do poszczególnych grup społecznych. Aktywność obywatelska mieszkańców wrasta, a ich energia wpływa na wzmacnianie kapitału społecznego i ludzkiego (...). W 2027 roku jesteśmy wyróżniającą się gminą województwa małopolskiego, która udostępnia swoje dobre praktyki czerpane z własnych doświadczeń i skutecznych realizacji (...)”*, odnosi się do harmonijnego rozwoju społecznego, bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców. Gmina Andrychów ma być miejscem atrakcyjnym zarówno dla mieszkańców jak i turystów, zapewniającym dostępną i infrastrukturę i wysokiej jakości usługi publiczne, z szeroką ofertą spędzania wolnego czasu

oraz możliwościami rozwoju osobistego. Jak wskazano w Strategii, działania w obszarze polityki społecznej mają na celu wzmacnianie wspólnoty mieszkańców zamieszkujących Gminę Andrychów w duchu komunitarianizmu oraz solidaryzmu społecznego. Kwestie społeczne odwołują się kompleksowo do usług publicznych oraz sektorowych polityk kierowanych do poszczególnych środowisk zagrożonych marginalizacją oraz do poszczególnych grup mieszkańców takich jak seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnościami. Ponadto obszar społeczny to również mieszkalnictwo, rewitalizacja oraz zapewnienie atrakcyjnej oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, edukacyjnej oraz związanej z rozwijaniem inicjatyw mających na celu wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego.

Wizja i misja zawarta w Strategii realizowana będzie poprzez działania opisane w Celu strategicznym 1. Silna wspólnota lokalna. Działania przewidziane w tym celu stanowią odpowiedź na potrzeby mieszkańców oraz postulaty podnoszenia jakości życia w gminie. Osiągnięcie silnej wspólnoty lokalnej jest warunkowane wspieraniem inicjatyw społecznych i obywatelskich poprzez mechanizmy współrzędzenia, ale również standaryzację i dalszą profesjonalizację usług świadczonych przez samorząd lokalny, które stanowią jego zadania własne. Gmina Andrychów jest dobrze rozwinięta w zakresie prowadzenia polityk sektorowych, takich jak senioralna, ale wymagają one dalszego wzmacniania. Założenia lokalnego planu rozwoju usług społecznych wpisują się bezpośrednio w realizację misji Gminy Andrychów określonej w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027”, która brzmi: „Gmina Andrychów jako miejsce przyjazne, podnoszące poziom i jakość życia mieszkańców, sprzyjające integracji społecznej, rozwojowi i aktywności społeczno-zawodowej i edukacyjnej mieszkańców”. Komplementarna względem misji jest WIZJA społecznej sfery rozwoju gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, która sformułowana jest następująco: „Gmina Andrychów oferująca wysoką jakość usług społecznych, przeciwdziałająca wykluczeniu społecznemu i zaspokajająca potrzeby mieszkańców”. Warto podkreślić również zgodność LPRUS Gminy Andrychów z Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Małopolskiego na lata 2026 - 2028 z perspektywą do 2030 r. (RPDI WM) przyjętym w dniu 16 grudnia 2025 r. przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Jego nadrzędnym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców wymagających wsparcia poprzez rozwój dostępnych, zintegrowanych i świadczonych lokalnie usług społecznych oraz stopniowe ograniczanie opieki instytucjonalnej. Plan opiera się na założeniu, że osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, dzieci i rodziny w kryzysie, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym powinny otrzymywać pomoc przede wszystkim w swoim środowisku zamieszkania. W związku z tym przewiduje rozwój usług opiekuńczych, asystenckich, sąsiedzkich, specjalistycznych oraz dziennych

form wsparcia na terenie samorządów w Województwie Małopolskim. Jednym z kluczowych elementów dokumentu jest proces deinstytucjonalizacji, czyli przechodzenie od opieki realizowanej w dużych placówkach całodobowych do wsparcia środowiskowego. Szczególną rolę przypisano rozwojowi mieszkań wspieranych, treningowych oraz mieszkań z usługami, które umożliwiają osobom potrzebującym prowadzenie możliwie samodzielnego życia przy odpowiednim poziomie wsparcia. Plan zakłada również rozwój współpracy pomiędzy samorządami, organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz instytucjami ochrony zdrowia. Ważnym kierunkiem działań jest integracja usług społecznych i zdrowotnych oraz tworzenie lokalnych systemów wsparcia odpowiadających na potrzeby mieszkańców. Najważniejszym efektem planowanych działań będzie stworzenie w Województwie Małopolskim nowoczesnego systemu usług społecznych, który wspiera samodzielność, aktywność i integrację społeczną mieszkańców, zapewniając pomoc jak najbliżej miejsca ich zamieszkania.

4. Analiza zasobów systemu, a także organizacji społecznych i podmiotów komercyjnych w zakresie realizacji usług społecznych.

Jednostki organizacyjne Gminy Andrychów utworzone do realizacji zadań gminnych, których celem jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, tworzenie warunków do racjonalnego i harmonijnego rozwoju Gminy oraz warunków pełnego uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty samorządowej to m.in.:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie,
- Centrum Kultury i Wypoczynku w Andrychowie,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Andrychowie,
- Miejski Ośrodek Sportu, Kultury i Turystyki w Andrychowie,
- Gminny Zarząd Oświaty w Andrychowie,
- Zespół Obsługi Mienia Komunalnego w Andrychowie.

Na terenie gminy nie funkcjonują opiekunowie dzienni w rozumieniu przepisów ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. W gminie realizowany jest program „Małopolska Niania 3.0”, którego celem jest zapewnienie wsparcia w zakresie opieki nad dziećmi do ukończenia 3 roku życia. Na terenie Gminy funkcjonują również niepubliczne przedszkola (w tym m.in. Niepubliczne Przedszkole Językowe „Dzieci Świata”, Niepubliczne Przedszkole „Mały Bystrzak”) i Kluby dziecięce (w tym m.in. Klub Dziecięcy Tuptusiowo, Klub Malucha „Bystrzaczek”). Działalność społeczną prowadzi również Andrychowska Spółdzielnia Mieszkaniowa. Warto podkreślić, że w Andrychowie powołana została Miejska Rada Seniorów.

- OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W ANDRYCHOWIE (OPS)

Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie jest gminną jednostką organizacyjną odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz wybranych zadań polityki społecznej na terenie Gminy Andrychów. Funkcjonuje jako podstawowa instytucja wsparcia mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, realizując działania wynikające z przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz innych aktów prawnych regulujących system wsparcia społecznego. Działania Ośrodka koncentrują się na zapewnieniu kompleksowego, zindywidualizowanego i dostępnego wsparcia, odpowiadającego na potrzeby różnych grup mieszkańców.

Ośrodek realizuje szeroki zakres zadań obejmujących zarówno świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne. Do najważniejszych należą prowadzenie pracy socjalnej, organizacja usług

opiekuńczych, wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, realizacja działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, udzielanie pomocy osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, osobom długotrwale chorym, osobom w kryzysie bezdomności oraz osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Ośrodek wykonuje również zadania związane z przyznawaniem i wypłatą świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych i energetycznych oraz innych świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa i programów rządowych. Istotnym obszarem działalności Ośrodka jest rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym. Systematycznie rozszerzana jest oferta usług umożliwiających mieszkańcom pozostawanie jak najdłużej w miejscu zamieszkania, zgodnie z założeniami procesu deinstytucjonalizacji. Obejmuje ona między innymi usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, usługi asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami, wsparcie opiekunów faktycznych, teleopiekę oraz działania aktywizujące i integrujące osoby starsze. Ośrodek realizuje również programy finansowane ze środków budżetu państwa i funduszy europejskich, których celem jest rozwój nowoczesnych usług społecznych oraz zwiększenie ich dostępności dla mieszkańców.

Ważnym elementem działalności Ośrodka jest praca socjalna oparta na indywidualnej diagnozie potrzeb oraz partnerskiej współpracy z osobami i rodzinami korzystającymi ze wsparcia. Pracownicy socjalni podejmują działania mające na celu nie tylko udzielanie pomocy w sytuacjach kryzysowych, ale również wzmacnianie potencjału osób i rodzin, rozwijanie ich kompetencji oraz aktywizację społeczną i zawodową. Coraz większą rolę odgrywa podejście skoncentrowane na zasobach i możliwościach mieszkańców oraz budowaniu lokalnych sieci wsparcia.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie współpracuje z licznymi partnerami lokalnymi, w tym jednostkami organizacyjnymi Gminy Andrychów, placówkami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia, Policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz mieszkańców. Współpraca ta umożliwia tworzenie kompleksowego systemu wsparcia, odpowiadającego na złożone potrzeby osób wymagających pomocy.

W kontekście Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Ośrodek pełni kluczową rolę jako koordynator lokalnej polityki społecznej. Prowadzi diagnozę potrzeb mieszkańców, monitoruje zmieniające się zjawiska społeczne, inicjuje rozwój nowych usług środowiskowych oraz koordynuje współpracę międzysektorową na rzecz rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej. Szczególne znaczenie mają działania ukierunkowane

na zwiększanie dostępności usług opiekuńczych i asystenckich, rozwój usług wspierających rodziny, profilaktykę kryzysów społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz tworzenie warunków umożliwiających osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami i osobom wymagającym wsparcia prowadzenie możliwie niezależnego życia w swoim środowisku.

Realizacja tych zadań wpisuje się w krajowe i regionalne kierunki rozwoju usług społecznych, których celem jest stopniowe odchodzenie od opieki instytucjonalnej na rzecz usług świadczonych w miejscu zamieszkania i społeczności lokalnej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie stanowi zatem kluczowy element lokalnego systemu usług społecznych oraz jeden z głównych podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie założeń deinstytucjonalizacji na poziomie gminy. Podsumowując, OPS realizuje szereg działań, w tym na rzecz:

- a. dzieci i młodzieży, w tym dzieci z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie asystentów rodziny, placówkę wsparcia dziennego, poradnictwo specjalistyczne (psycholog, pedagog, terapeuta), pracę socjalną, Kartę Dużej Rodziny, Kartę w ramach programu „Andrychowska Rodzina na Plus”, działania profilaktyczne;
- b. osób starszych poprzez usługi opiekuńcze, klub seniora, programy rządowe, np. Korpus Wsparcia Seniorów, praca socjalna, Ogólnopolska Karta Seniora i Andrychowska Karta Seniora, klub integracji społecznej;
- c. osób z niepełnosprawnościami poprzez usługi opiekuńcze, programy rządowe np. „Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością”, klub integracji społecznej;
- d. osób w kryzysie psychicznym poprzez poradnictwo specjalistyczne (psycholog, pedagog, terapeuta), klub integracji społecznej;
- e. osoby w kryzysie bezdomności poprzez Noclegownię dla Osób Bezdomnych, zapewnienie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych, pracę socjalną, klub integracji społecznej, poradnictwo specjalistyczne (psycholog, pedagog, terapeuta)
- f. innych osób potrzebujących wsparcia.

– CENTRUM KULTURY I WYPOCZYNKU W ANDRYCHOWIE (CKiW)

Jest Samorządową Instytucją Kultury Gminy Andrychów, powołaną do życia decyzją Rady Miejskiej w 1991 r., w ramach której działają: Miejski Dom Kultury w Andrychowie oraz Domy Kultury w: Inwałdzie, Sułkowicach-Lęgu, Targanicach, Zagórniku, Rzykach i Sułkowicach-Bolęcinie. Ponadto w CKiW funkcjonuje Galeria Sztuk ”i”: w której prezentowane są prace różnych artystów – eksponowane dzieła mają charakter tradycyjny (malarstwo, fotografia, grafika, rysunek, rzeźba).

W Andrychowie realizowane są inicjatywy kulturalne, artystyczne, integracyjne, edukacyjne oraz rekreacyjne o charakterze komercyjnym i niekomercyjnym. Organizowane są zarówno imprezy masowe, jak i środowiskowe – o mniejszym zasięgu. Najwięcej widzów gromadzą działania plenerowe, uwzględniające specyfikę regionu, m.in.: Bajkolandia – impreza plenerowa w centrum miasta adresowana do rodzin z dziećmi (maj/czerwiec), w którą zaangażowane są liczne instytucje, okoliczne ośrodki wypoczynkowe i lokalni przedsiębiorcy, Dni Andrychowa (czerwiec/lipiec) – promujące lokalną kulturę i tradycję regionu oraz Dożynki Gminne (sierpień/wrzesień). Repertuar kulturalny jest bogaty. W mieście odbywają się również liczne koncerty, spektakle, wystawy, wieczorki taneczne i spotkania z ciekawymi ludźmi. Organizowane są konkursy popularyzujące różne dziedziny sztuki, przeglądy piosenki, konkursy plastyczne, poetyckie i inne. Ponadto prowadzone są różnorodne warsztaty oraz koła zainteresowań.

– MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W ANDRYCHOWIE (MBP)

Miejska Biblioteka Publiczna w Andrychowie powstała w roku 1948. Biblioteka służy rozwojowi i zabezpieczaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnieniu i rozwojowi kultury w Gminie Andrychów. MBP składa się z Biblioteki w Andrychowie oraz 6 Filii w sołectwach Gminy (w Roczynach, Inwałdzie, Zagórniku, Sułkowicach-Łęgu, Sułkowicach - Bolęcinnie, Targanicach), w których można wypożyczyć książki dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz skorzystać z komputera, drukarki, ksera i Internetu. Biblioteka oferuje:

- wypożyczanie książek z literatury pięknej i popularnonaukowej,
- udostępnianie na miejscu słowników, encyklopedii,
- pomoc w zakresie doboru i wyszukiwania literatury i materiałów na określony temat,
- lekcje biblioteczne,
- spotkania autorskie,
- konkursy literackie, czytelnicze i plastyczne,
- imprezy czytelnicze,
- kursy z obsługi komputera.

– CENTRUM ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Centrum Zdrowia Psychicznego zapewnia dorosłym mieszkańcom powiatu wadowickiego (osoby chorujące na chorobę Alzheimera, otępienie, osoby z zaburzeniami psychicznymi) bezpłatną, szybką i kompleksową pomoc psychiatryczno – psychologiczną. Pomoc udzielana jest bez skierowania i bez wcześniejszego umówienia wizyty.

Realizowane zadania:

- **Punkt Zgłoszeniowo – Koordynacyjny** odpowiedzialny za przeprowadzenie wstępnej oceny potrzeb pacjenta i opracowanie indywidualnego planu terapii i leczenia;
- **Poradnia Zdrowia Psychicznego**, do której zadań należy udzielanie pomocy czynnej, krótko i długoterminowej: stałe wsparcie i leczenie pacjentów z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi;
- **Zespół Leczenia Środowiskowego (ZLŚ)** prowadzi terapię w domu pacjenta. W skład ZLŚ wchodzi: lekarz, pielęgniarka o specjalizacji psychiatrycznej, terapeuta środowiskowy, asystent zdrowienia, pracownik socjalny, psycholog/psychoterapeuta;
- **Izba Przyjęć**, która działa 24/7 i zajmuje się kwalifikacją pacjentów na oddział stacjonarny lub dzienny i udzielaniem pomocy doraźnej pacjentom przez lekarza psychiatrę.
- **CENTRUM ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**

Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży udziela pomocy czynnej, krótko i długoterminowej. Oferuje stałe wsparcie pacjentów, diagnozę i leczenie pacjentów z zaburzeniami psychicznymi. Do zadań Centrum należy prowadzenie psychoedukacji dzieci i ich rodzin oraz psychoterapii indywidualnej.

- **MIEJSKI OŚRODEK SPORTU, KULTURY I TURYSTYKI W ANDRYCHOWIE (MOSKIT)**

Miejski Ośrodek Sportu Kultury i Turystyki w Andrychowie jest jednostką organizacyjną działającą od 2019 roku i w swoim zarządzie ma Kryty Basen w Andrychowie oraz Punkt Informacji Turystycznej. Celem działalności MOSKiT w Andrychowie jest:

- organizacja, upowszechnianie i dbanie o rozwój sportu, kultury i turystyki wśród mieszkańców Gminy Andrychów, a w szczególności wśród dzieci i młodzieży;
- współtworzenie warunków dla działań zmierzających do rozwoju sportu, kultury i turystyki na terenie Gminy Andrychów;
- współpraca z innymi podmiotami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania z zakresu sportu, kultury i turystyki;
- budowa pozytywnego wizerunku Gminy Andrychów na terenie kraju i za granicą.

Na Krytym Basenie odbywają się zajęcia nauki i doskonalenia pływania, aqua aerobik, fitness oraz rehabilitacyjne dla wszystkich grup wiekowych i osób z niepełnosprawnościami.

– GMINNY ZARZĄD OŚWIATY W ANDRYCHOWIE (GZO)

Gminny Zarząd Oświaty w Andrychowie powołany został Uchwałą Nr XVIII-143-12 Rady Miejskiej w Andrychowie z dnia 26 stycznia 2012 r. w sprawie zmiany nazwy i Statutu Zespołu Obsługi Finansowo-Księgowej Oświaty w Andrychowie i z dniem 22 marca 2012 roku rozpoczął swoją działalność. Bezpośredni nadzór nad działalnością Gminnego Zarządu Oświaty sprawuje Burmistrz Andrychowa. Celem działania Gminnego Zarządu Oświaty jest zapewnienie wspólnej obsługi administracyjnej, organizacyjnej, finansowo – księgowej, placowej jednostek oświatowych oraz pozaszkolnych placówek opiekuńczo- wychowawczych w Gminie Andrychów. Gminny Zarząd Oświaty sprawuje pieczę nad 2 gminnymi klubami dziecięcymi oraz 16 publicznymi placówkami oświatowymi, w tym:

- 5 przedszkolami,
- 3 szkołami podstawowymi,
- 7 zespołami szkół samorządowych,
- ogniskiem pracy pozaszkolnej.

GZO odpowiada za organizację dowozu dla uczniów przedszkoli i szkół posiadających orzeczenia o kształceniu specjalnym oraz prowadzi obsługę emerytów i rencistów - byłych pracowników jednostek oświatowych.

– MIEJSKA RADA SENIORÓW W ANDRYCHOWIE

Do jej zadań należy współpraca z organami Gminy Andrychów, opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego dotyczących problemów ludzi starszych, inicjowanie działań na rzecz seniorów. Rada jest ciałem o charakterze inicjatywnym, doradczym i konsultacyjnym wobec organów Gminy Andrychów.

– ANDRYCHOWSKA SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA (ASM)

Andrychowska Spółdzielnia Mieszkaniowa to samorządna i dobrowolna organizacja, której nadrzędnym celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb zrzeszonych członków oraz ich rodzin. W/w cel realizuje poprzez:

- zarządzanie nieruchomościami wielomieszkaniowymi (3520 lokali mieszkalnych w których zamieszkuje ok. 7000 osób),
- zarządzanie nieruchomościami komercyjnymi (2500 m² pow. komercyjnej),
- zarządzanie terenami zielonymi i wytwarzanie/dystrybucja energii ciepłej,
- działalność społeczna w tym działania na rzecz osób starszych i dzieci, tj.: tworzenie i prowadzenie stref aktywności fizycznej, placów zabaw, prowadzenie klubu osiedlowego ASM (klub seniora, Stowarzyszenie osób starszych i niepełnosprawnych “Witalność”,

UTW, kół zainteresowań).

ASM w ramach bieżącego administrowania zasobami interweniuje w sytuacjach kryzysowych i współpracuje z instytucjami i służbami.

– **STRAŻ MIEJSKA W ANDRYCHOWIE**

Jest to jednostka powołana do podejmowania działań z zakresu:

- poprawy porządku publicznego,
- świadczenia profilaktyki dzieci i młodzieży,
- zabezpieczenia osób w kryzysie bezdomności szczególnie będących w stanach upojenia alkoholowego,
- pomocy osobom z niepełnosprawnością w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

→ **ZESPÓŁ OBSŁUGI MIENIA KOMUNALNEGO W ANDRYCHOWIE**

Zespół Obsługi Mienia Komunalnego to jednostka organizacyjna Gminy Andrychów, która realizuje zlecone przez gminę zadania z zakresu zarządzania / administrowania mieniem stanowiącym własność gminy, w tym m.in. zasobem lokali mieszkalnych i użytkowych oraz budynkami gdzie działalność swoją prowadzą Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej i inne podmioty świadczące usługi z zakresu ochrony zdrowia, placami zabaw i siłowniami plenerowymi, poczekalnią Dworca Autobusowego w Andrychowie, szaletem miejskim.

– **ORGANIZACJE POZARZĄDOWE**

Na terenie Gminy Andrychów działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych (NGO), w tym: stowarzyszenia rejestrowe, fundacje, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, podmioty społeczne działające lokalnie w różnych obszarach życia społecznego. Dane te wynikają z rejestrów KRS, wykazów organizacji współpracujących z gminą oraz lokalnych inicjatyw społecznych. Główne obszary działalności organizacji pozarządowych to przede wszystkim: pomoc społeczna i wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem, sport i aktywizacja dzieci, młodzieży i seniorów, bezpieczeństwo, kultura. Organizacje pozarządowe w Gminie Andrychów stanowią ważny element lokalnego systemu usług społecznych. Ich działalność uzupełnia działania samorządu, zwiększa dostępność wsparcia dla mieszkańców, aktywizuje społeczność lokalną, rozwija wolontariat i kapitał społeczny, umożliwia realizację projektów finansowanych ze środków zewnętrznych. W kontekście procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych uznać należy, że NGO są istotnym partnerem dla gminy w kontekście realizowanych zadań na rzecz mieszkańców. Spośród prężnie działających organizacji pozarządowych na terenie gminy można wyodrębnić:

1. *Fundację „Promyczek”* która jest organizacją pożytku publicznego działającą od 2012

roku. Jej celem jest organizowanie i niesienie pomocy medycznej, edukacyjnej, społecznej, rehabilitacyjnej i wychowawczej dzieciom, młodzieży, dorosłym z niepełnosprawnością oraz ich rodzinom. Podejmuje zintegrowane i kompleksowe działania na rzecz osób z wyzwaniami rozwojowymi otaczając opieką całą rodzinę. Działania -wczesna diagnostyka, rehabilitacja, wczesne wspomaganie rozwoju, wsparcie dla rodziców i opiekunów, kampanie społeczne, szkolenie i doskonalenie zawodowe specjalistów, integracja środowisk lokalnych, Warsztat Terapii Zajęciowej, asystentura, zajęcia sportowe;

2. *Chrześcijańskie Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Niepełnosprawnością "Razem-Zawsze"*, które prowadzi działania na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin, a ponadto organizuje wsparcie społeczne i integrację środowiskową,

Inne, m.in.:

- Andrychowskie Stowarzyszenie Trzeźwości Klub Integracji Społecznej „Watra”,
- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowska Hufiec Andrychów,
- Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku w Andrychowie”,
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Stowarzyszenie Osób Starszych, Niepełnosprawnych i Osób Samotnie Wychowujących Dziecko „Witalność”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Przedszkola nr 3 w Andrychowie "Trzymajmy się razem",
- Stowarzyszenie Dajmy Dzieciom Radość,
- Stowarzyszenie Otwórzmy Drzwi na Świat.

5. Problemy i wyzwania społeczne występujące na terenie działania samorządu

W wyniku przeprowadzonej na terenie Gminy Andrychów diagnozy stwierdzono następujące problemy i wyzwania związane z organizacją i rozwojem usług na rzecz osób starszych, z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi, osób w kryzysie bezdomności i w kryzysie psychicznym:

1. Brak wystarczającego wsparcia dla seniorów (szczególnie seniorów wykluczonych), zarówno w zakresie usług świadczonych w miejscu zamieszkania, jak i ośrodkach wsparcia;
2. Brak wystarczającego wsparcia dla osób w kryzysie psychicznym w zakresie usługowym jak i edukacyjnym;
3. Niski poziom wiedzy członków rodzin na temat zaburzeń psychicznych i sposobów postępowania z chorym;
4. Problemy opiekuńczo- wychowawcze rodzin – trudności w wypełnianiu tej funkcji;
5. Niewystarczający zakres pomocy osobom z niepełnosprawnością w zakresie usług w domu oraz niewystarczająca dostępność architektoniczna;
6. Niewystarczające wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnościami (w zakresie psychologicznym, edukacyjnym, doradczym);
7. Niewystarczający zasób mieszkalnictwa i brak rozwiniętego streetworkingu - jako najpilniejsze metody walki z bezdomnością;
8. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
9. Niedostosowanie społeczne osób zamieszkujących budynki wielorodzinne (problem z funkcjonowaniem w zasobie lokali mieszkalnych osób w kryzysie psychicznym oraz osób z nałogami);
10. Uzależnienia cyfrowe dzieci i młodzieży;
11. Bariery w zatrudnianiu osób chorych psychicznie w kryzysie psychicznym;
12. Trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, np. zaniedbanie higieniczne i zdrowotne, brak umiejętności załatwiania spraw urzędowych przez osoby chorujące psychiatrycznie;
13. Coraz większa liczba osób z tzw. podwójną diagnozą;
14. Niska wiedza społeczeństwa dotycząca chorób psychicznych;
15. Wzrost zagrożenia bezdomnością;
16. Infrastruktura – brak na terenie miasta lokali dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
17. Brak możliwości podjęcia pracy przez osoby z niepełnosprawnościami (konieczny

rozwój ekonomii społecznej na terenie gminy);

18. Niewystarczająca dostępność terytorialna i niska elastyczność form wsparcia dla osób w kryzysie oraz ich otoczenia;
19. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami w samostanowieniu – wspieranie a nie wyręczanie.

6. Wnioski z diagnozy potrzeb społecznych

→ Wnioski wynikające z sytuacji osób starszych:

- większa liczba kobiet w stosunku do mężczyzn w wieku senioralnym wskazuje na konieczność zintensyfikowania prowadzenia profilaktyki prozdrowotnej wśród mężczyzn już w wieku produkcyjnym, aby móc wpływać na przedłużenie ich okresu życia;
- stopniowe starzenie się społeczeństwa Gminy Andrychów przekłada się na konieczność zwiększania zakresu działań dotyczących świadczenia usług związanych z opieką senioralną;
- niezbędne jest rozwijanie istniejącej sieci usług w miejscu zamieszkania (usługi opiekuńcze, specjalistyczne), co stanowić będzie istotny element profilaktyki umieszczeń w DPS;
- niezbędne jest podejmowanie działań, które zwiększą zasób realizatorów usług oraz podnoszenie kompetencji już posiadanych kadr (np. poprzez szkolenia, superwizje).

→ Wnioski wynikające z sytuacji osób z niepełnosprawnościami:

- populacja osób z niepełnosprawnościami jest bardzo różnorodna pod kątem wieku, specyfiki niepełnosprawności, zróżnicowania form wsparcia, itp.,
- konieczny jest stały rozwój adekwatnych do stopnia i specyfiki niepełnosprawności form aktywizacyjno - wspierających tej grupy osób,
- w celu zwiększenia możliwości korzystania z usług konieczne jest zwiększanie dostępności miejsc, w których będą one świadczone,
- niezbędny jest rozwój podmiotów ekonomii społecznej, któremu towarzyszyłyby odpowiednie warunki do aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

→ Wnioski wynikające z analizy systemu wsparcia dzieci i młodzieży:

- wymagany jest dalszy rozwój form wsparcia rodzin wychowujących dzieci, w tym indywidualizacja usług,
- konieczny jest rozwój form wsparcia rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami,
- niezbędna jest współpraca międzysektorowa (instytucje w obszarze pomocy i polityki społecznej, ośrodki zdrowia, policja, placówki oświatowe), w wyniku których prowadzone będą działania obejmujące profilaktykę niepożądanych zachowań wśród dzieci i młodzieży.

→ Wnioski wynikające z sytuacji osób w kryzysie psychicznym:

- konieczny jest stały rozwój form leczenia i terapii, w tym leczenia specjalistycznego dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych,
- rozwój usług środowiskowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego oraz specjalistycznych usług opiekuńczych,

- niezbędna jest współpraca i skoordynowanie usług podmiotów leczniczych i świadczących usługi społeczne, w tym również na różnych poziomach administracji samorządowej (powiatu i gminy).

→ **Wnioski wynikające z sytuacji osób w kryzysie bezdomności:**

- konieczny jest stały monitoring sytuacji osób zagrożonych kryzysem bezdomności oraz podejmowanie działań profilaktycznych,
- niezbędna jest stała współpraca z podmiotami i organizacjami działającymi na rzecz osób zagrożonych/będących w kryzysie bezdomności.

CZEŚĆ DRUGA – CZEŚĆ PROGRAMOWA

Realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Gminy Andrychów będzie wymagała wykorzystania zróżnicowanych źródeł finansowania, zarówno krajowych, jak i zewnętrznych.

Planowane źródła finansowania działań obejmują w szczególności:

- środki własne Gminy Andrychów,
- dotacje celowe z budżetu państwa,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki pochodzące z funduszy europejskich,
- środki z programów rządowych i samorządowych,
- środki pozyskiwane w ramach konkursów i naborów,
- środki innych instytucji i podmiotów publicznych,
- środki organizacji pozarządowych oraz innych partnerów realizujących zadania z zakresu usług społecznych.

Wykorzystanie poszczególnych źródeł finansowania będzie uzależnione od dostępności programów, warunków naborów, możliwości uzyskania dofinansowania oraz sytuacji finansowej Gminy Andrychów.

W poniższej tabeli określone są orientacyjne, szacunkowe koszty realizacji poszczególnych działań. Wartości te mają charakter planistyczny i służą wskazaniu skali potrzeb finansowych związanych z rozwojem usług społecznych i procesem deinstytucjonalizacji.

Szacunkowe koszty nie stanowią automatycznie środków zabezpieczonych w budżecie Gminy Andrychów i nie oznaczają zobowiązań Gminy do poniesienia wydatków we wskazanej wysokości. Ostateczna wysokość nakładów finansowych będzie ustalana na etapie przygotowania i realizacji konkretnego przedsięwzięcia, z uwzględnieniem aktualnych potrzeb, możliwości finansowych Gminy oraz warunków uzyskanego dofinansowania.

Jednym z istotnych elementów wdrażania Planu będzie aktywne poszukiwanie i pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania.

Gmina Andrychów oraz jednostki organizacyjne realizujące zadania z zakresu usług społecznych będą monitorować dostępne nabory, programy i konkursy umożliwiające finansowanie działań zgodnych z założeniami Planu.

W przypadku pojawienia się możliwości uzyskania dofinansowania dla działań wskazanych w Planie, przygotowywane będą odpowiednie wnioski aplikacyjne, z uwzględnieniem zasad danego programu oraz możliwości zapewnienia wymaganego wkładu własnego.

Wartości finansowe będą każdorazowo aktualizowane w zależności od zakresu realizowanego działania i możliwości pozyskania środków zewnętrznych.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

ZAKŁADANE CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE ANDRYCHÓW

	1	Utworzenie Centrum Usług Społecznych	2027 - 2028	OPS/Gmina	2 000 000 zł środki unijne, wkład własny gminy , wkład własny osób korzystających
OBSZAR	OSOBY STARSZE				
CEL OGÓLNY	Rozwój środowiskowych, specjalistycznych usług wsparcia dla seniorów				
cel szczegółowy	nr	działania	okres realizacji	podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt / potencjalne źródło finansowania
	1	Rozwój usług środowiskowych (opiekuńczych, specjalistycznych, asystencji).	2026-2029	OPS, NGO	10 935 300 zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE

Zwiększenie dostępności i jakości wsparcia dla seniorów, w szczególności osób wykluczonych społecznie i cyfrowo	2	Organizowanie działań aktywizujących seniorów na terenach sołectw, tworzenie nowych miejsc integracji i aktywności senioralnej.	2026 - 2029	OPS, NGO	206 800 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	3	Działania z zakresu edukacji cyfrowej seniorów.	2026 - 2029	OPS, NGO	97 000 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	4	Streetworking (docieranie do osób, które nie korzystają z systemu wsparcia społecznego albo mają do niego utrudniony dostęp) skierowanego do seniorów (60+)	2026 - 2029	OPS, NGO	25 000zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
Odciążenie rodzin i opiekunów	5	Opieka wytchnieniowa dla opiekunów nieformalnych seniorów (całodobowa, dzienna)	2026 - 2029	OPS, NGO	853 800 zł Źródło finansowania: środki unijne, program opieki wytchnieniowej, opłaty korzystających
Zwiększenie dostępności do usług	6	Szkolenia - doradztwo dla opiekunów nieformalnych	2026 - 2029	NGO, OPS,	61 700 zł środki unijne, wkład własny gminy , wkład własny osób korzystających

OBSZAR	DZIECKO W RODZINIE				
CEL OGÓLNY	Wzmocnienie systemu wsparcia dziecka i rodziny, w tym rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami				
cel szczegółowy	nr	działania	okres realizacji	podmioty odpowiedzialne	koszt
Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin przeżywających trudności	1	Zwiększenie dostępności wsparcia asystentów rodziny i rozwój systemu rodzin wspierających	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	900 000 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	2	Organizowanie warsztatów i poradnictwa dla rodziców w zakresie wzmocnienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin przeżywających trudności	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO, CZP dla dzieci i młodzieży	526 000 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	3	Prowadzenie grup wsparcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych	2026 - 2029	NGO, OPS	90 000 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	4	Działania informacyjne dotyczące form pomocy mających na celu wzmocnienie kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodzin przeżywających trudności	2026-2029	Gmina, OPS, NGO	183 100 zł środki własne Gminy

OBSZAR	OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI				
CEL OGÓLNY	Zwiększenie niezależności, dostępności usług oraz włączenia społeczno-zawodowego osób z niepełnosprawnościami.				
cel szczegółowy	nr	działania	okres realizacji	podmioty odpowiedzialne	koszt
	1	Rozwój usług asystenckich na rzecz osób z niepełnosprawnościami	2026 - 2029	OPS, NGO	12 546 000 zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
Rozwój usług wspierających niezależne życie w społeczności lokalnej	2	Opieka wytchnieniowa dzienna i całodobowa	2026 - 2029	OPS, NGO	1 654 835 zł środki własne Gminy, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	3	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne	2026 - 2029	OPS, NGO	440 000 zł środki własne Gminy, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE

	4	Wsparcie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami w formie doradztwa	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	90 000 zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	5	Prowadzenie grup samopomocowych i działań integracyjnych	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	83 000 zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
	6	Sukcesywna likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych zwiększenie dostępności instytucji publicznych	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO, Gminny Zarząd Oświaty w Andrychowie	700 000zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE, BGK
	7	Wprowadzenie mobilnych terapii i wsparcia rodzin w miejscu zamieszkania.	2026 - 2029	NGO	245 000 zł NGO, EFS+, PFRON Fundusze UE
	8	Rozwój ekonomii społecznej - tworzenie nowych podmiotów, przedsiębiorstw społecznych	2026 - 2029	NGO, Gmina	200 000 zł środki unijne, środki OWES

	9	Rozwój mieszkalnictwa wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami	2026 - 2029	OPS, Gmina	190 000 zł środki unijne, środki własne gminy
OBSZAR	OSOBY W KRYZYSIE PSYCHICZNYM				
CEL OGÓLNY	Zwiększenie dostępności środowiskowych i specjalistycznych usług wsparcia psychicznego i terapeutycznego.				
cel szczegółowy	nr	działania	okres realizacji	podmioty odpowiedzialne	koszt
Rozwój dostępnego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego	1	Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	88 200 zł środki własne Gminy, PCPR, dotacje, NGO, PFRON, Programy ministerialne, środki UE
	2	zwiększenie dostępu do poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	249 000 zł środki własne Gminy, PCPR, dotacje, NGO, PFRON, Programy ministerialne, środki UE

dla dzieci, młodzieży i dorosłych	3	Przeprowadzenie cyklu warsztatów edukacyjnych i kampanii społecznych w szkołach podnoszących poziom wiedzy o zdrowiu psychicznym dla rodzin i opiekunów	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	159 100 zł środki własne Gminy, dotacje, NGO, Programy ministerialne, środki UE
Redukcja stygmatyzacji osób w kryzysie psychicznym w środowisku lokalnym	4	Regularne grupy wsparcia i działania integracyjne dla rodzin/opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	173 720 zł środki własne Gminy PFRON, dotacje, Programy ministerialne, środki UE
Koordinacja działań	5	Spotkania edukacyjno – informacyjne dla pracowników OPS, Policji oraz urzędów w zakresie rozpoznawania kryzysów psychicznych i metod interwencji	2026 - 2029	CZP OPS, CZP	21 650 zł środki własne Gminy PFRON, dotacje, Programy ministerialne, środki UE
Dni Otwarte Centrum Zdrowia Psychicznego		Organizacja cyklicznych, bezpłatnych wykładów i konsultacji psychologicznych dla mieszkańców gminy.	2026 - 2029	CZP CZP	36 500 zł środki własne Gminy PFRON, dotacje, Programy ministerialne, środki UE

OBSZAR	OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI				
CEL OGÓLNY	Zwiększenie dostępności środowiskowych i specjalistycznych usług wsparcia psychicznego i terapeutycznego.				
cel szczegółowy	nr	działania	okres realizacji	podmioty odpowiedzialne	koszt
Ograniczenie zjawiska bezdomności i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób w kryzysie bezdomności	1	Rozwój mieszkalnictwa wspomagane dla osób w kryzysie bezdomności	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	190 000 zł środki własne Gminy, PCPR, PFRON, dotacje, Programy ministerialne, środki UE, BGK
	2	Rozwój streetworkingu skierowanego do osób z kryzysie bezdomności	2026 - 2029	Gmina, OPS, NGO	228 000 zł środki własne Gminy, dotacje, Programy ministerialne, środki UE,

PODSUMOWANIE ANALIZY KOSZTÓW:

Przedstawiona powyżej szacunkowa kalkulacja wstępna kosztów wskazuje, iż całkowity szacunkowy koszt realizacji zaplanowanych w ramach przedmiotowego planu działań wynosi:

Koszt łączny: **33 023 705,00zł**

2.1 TABELA WSKAŹNIKÓW:

lp.	wskaźnik	jednostka miary	wartość bazowa 01.06.2026r.	oczekiwana wartość do 30.06.2029r.
1	Liczba osób starszych korzystających w usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	osoba	111	120
2	Liczba utworzonych miejsc integracji i aktywności senioralnej	miejsce	5 (Andrychows ki Klub Seniora, UTW, Stowarzyszenie „Witalność”, Klub seniora działający przy Bibliotece „Zawsze Młodzi”, KIS)	8
3	Liczba osób starszych korzystających z opieki wytchnieniowej	osoba	27	35
4	Liczba opiekunów nieformalnych objętych wsparciem szkoleniowo-doradczym	osoba	0	20
5	Liczba rodzin objętych wsparciem w zakresie zwiększania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych	rodzina	450	470
6	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z asystencji osobistej	osoba	117	125
7	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z opieki wytchnieniowej	osoba	38	45

8	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych i specjalistyczne	osoba	94	100
9	Liczba prowadzonych mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami	mieszkanie	0	1
10	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych	osoba	0	2
11	Liczba przeprowadzonych kampanii dotyczących zdrowia psychicznego	liczba wydarzeń	0	5
12	Liczba opiekunów nieformalnych objętych wsparciem szkoleniowo-doradczym w zakresie zdrowia psychicznego	rodzina	0	20
13	Liczba utworzonych i działających CUS	jednostka	0	1
14	Liczba utworzonych mieszkań wspomaganych dla osób w kryzysie bezdomności	mieszkanie	0	1

2.2 System monitorowania realizacji lokalnego planu rozwoju usług społecznych gminy Andrychów

Monitorowanie realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych dla Gminy Andrychów na lata 2026-2029 stanowi kluczowe narzędzie wspierające skuteczne zarządzanie procesem wdrażania dokumentu. Jego zadaniem będzie bieżąca kontrola postępów w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, ocena osiągniętych rezultatów oraz identyfikowanie czynników sprzyjających realizacji planu i potencjalnych trudności mogących wpływać na jego wykonanie. Monitorowanie służyć będzie systematycznemu gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących przebiegu realizacji poszczególnych działań, umożliwiając ocenę stopnia ich wykonania oraz osiągnięcia założonych wskaźników. Za koordynację procesu monitorowania będzie odpowiadać Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie, który realizuje to zadanie we współpracy z jednostkami organizacyjnymi Gminy Andrychów oraz innymi podmiotami i organizacjami uczestniczącymi w realizacji działań przewidzianych w planie. Monitorowanie obejmować będzie w szczególności analizę:

- a) stopnia realizacji zaplanowanych działań;
- b) poziomu osiągnięcia wskaźników określonych w części programowej dokumentu;
- c) liczby osób korzystających z poszczególnych form wsparcia;
- d) dostępności usług społecznych na obszarze Gminy Andrychów;
- e) jakości i efektywności współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi zadania z zakresu usług społecznych.

Założenia finansowe Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji również będą podlegały okresowej analizie i mogą być aktualizowane w związku ze zmianami:

- a) przepisów prawa,
- b) dostępnych programów finansowania,
- c) wysokości otrzymywanych dotacji i dofinansowań,
- d) możliwości finansowych Gminy,
- e) kosztów realizacji usług,
- f) potrzeb mieszkańców,
- g) zakresu realizowanych działań.

Aktualizacja założeń finansowych nie musi oznaczać każdorazowo zmiany całego Planu,

jeżeli zmiana dotyczy wyłącznie wysokości środków przeznaczonych na realizację danego działania.

Podstawę procesu monitorowania stanowią dane pochodzące przede wszystkim ze sprawozdań, informacji statystycznych oraz materiałów przekazywanych przez jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje, organizacje i osoby zaangażowane w realizację planu. Monitorowanie będzie prowadzone w sposób ciągły, natomiast podsumowanie postępów realizacji dokumentu przygotowywane będzie nie rzadziej niż raz w roku. Sprawnie funkcjonujący system monitorowania umożliwi bieżące dostosowywanie realizowanych działań do zachodzących zmian społecznych i demograficznych, zwiększy efektywność wdrażania założeń planu oraz będzie wspierał rozwój nowoczesnych, dostępnych i zintegrowanych usług społecznych zgodnych z ideą deinstytucjonalizacji.

PODSUMOWANIE

System pomocy społecznej funkcjonujący na terenie Gminy Andrychów jest dostosowywany do zmieniających się potrzeb mieszkańców oraz wyzwań społecznych. Przyjęte kierunki działań stanowią rozwinięcie dotychczas realizowanych form wsparcia, jednocześnie tworząc przestrzeń do wdrażania nowych rozwiązań opartych na idei deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Cele oraz kierunki działań określone w Lokalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych dla Gminy Andrychów zostały opracowane w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej, obejmującą obszary pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień, rynku pracy oraz potrzeb mieszkańców. Dokument zakłada rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym, wzmacnianie pracy socjalnej oraz pogłębianie współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz mieszkańców. Realizacja założeń Planu będzie uzależniona od możliwości organizacyjnych Gminy Andrychów oraz wysokości środków finansowych pochodzących z budżetu gminy i funduszy zewnętrznych. Dokument ma charakter otwarty i będzie podlegał systematycznej aktualizacji w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze, nowe potrzeby mieszkańców oraz obowiązujące przepisy prawa. Osiągnięcie wyznaczonych celów powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Andrychów, w szczególności osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi, rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych. Działania przewidziane w Planie będą realizowane etapowo, zgodnie z przyjętymi priorytetami oraz możliwościami finansowymi i organizacyjnymi gminy.

Plan pozostaje spójny z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi w zakresie polityki społecznej oraz będzie stanowił podstawę do dalszego rozwoju nowoczesnych, dostępnych i zintegrowanych usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności.